

Coserans igual que a Pujòlo, tenim el verb *bajocà*, 'formar tavella', que s'usa en una dita popular versificada, amb lleus variants repetida a la Llitera i a l'Aran: «qoan era escòba florís, er'hame ['fam'] pet país, / qoan *bajòque* / alavets hi tòque, / qoan hè 'ra trictric ['es desgrana'] / tant n'ha 't praube com et ric» (Castet, *Proverbes de Biròs*, p. 35). Tanmateix el masculí *bajoc*, com a nom de la tavella, ja no sembla catalanisme, i el dubte augmenta en veure que el mot no és estrany al bearn. *bajoque*, que també el trobem a Tolosa, i que ací ressorgeix l'aplicació humana: *bajoucado* «folic» (que Visner iguala amb *badoucado*, amb verb *badouquejà* i *badoucaire* «sot, niais»). Ara bé, en el llenguadocià del Gard es van usar segons Sauvages *baiòcou* en aquest mateix sentit, i *baioucado* «sottise, niaiserie» (també amb una -j- com a variant de -i-), i llavors això sembla que pot explicar-nos el murcià *bayoco* «higo que no ha llegado a la sazón» (*DAcEsp.* i Ga. Soriano), com a cosa insípida, que per la seva -y- (i també el significat) no sembla catalanisme sinó mossarabisme.

Sense que es constati una continuïtat veiem algunes prolongacions del mot cap a Itàlia: allí s'ha registrat (com observa Rohlf s a propòsit del gascó) un *bajocco* «espèce de petite monnaie», que sembla ser antic i haver estat propi de Roma, valor que generalitzat (o més ben dit hi haurà especialització en el cas de la moneda) ha donat un *baiuca* 'cosa sense valor', que deu ser dialectal del Mezzogiorno o bé d'argot popular, i el derivat sic. *bajuccaru* 'avar, mesquí' [el qui mira prim a gastar *bajocchi*] (Alessio-Battisti, *Diz. Etim.*); almenys a Sardenya ha pres la qualitat de mot argòtic, car el sd. *baiòccu*, després de significar 'borni' i 'guerxo' —ço que evidentment també parteix de la idea de '(persona) menyspreable'— s'ha fixat en l'ús argòtic en el sentit de 'el Sol', per una comparança amb un ull únic, comparació desorbitada, de tipus netament jargonesc (M. L. Wagner, *VKR* I, 75).

En conclusió és possible, en rigor, que tot això es degui a una invasió de termes catalans, a Sardenya, en el Mezzogiorno i d'altra banda a Comenge i Coserans, i fins en el Bearn i a Tolosa, si és que realment l'àrea és molt discontinua, ço que no puc assegurar, però l'ús a Roma, en el Gard, i en la forma autòctona murc. *bayoco*, difícilment serà degut a catalanisme; més aviat fa l'efecte d'una antiga àrea circummediterrània, un poc trossejada més tard, i reemplaçada en alguns punts per imitacions del català.

Però quant a l'origen últim, repetint-se la doble aplicació a l'home *bajà* o *bajoc* i a l'home i cosa sense valor, junt amb el nom d'un llegum, i un llegum que tan sovint s'ha de posar en llarg remull per poder-lo menjar, com les tavelles de faves, pèsols i fins les dels fesols tendres, s'imposa identificar-lo amb *bajà* i amb les FABAE BAJANAE. Podem acontentar-nos amb dir que és simplement un «canvi de sufix», però llavors és estrany que se substituís la terminació adotzenada -ANU per la insòlita -òCCU, més aviat pròpia de mots de substrat i poc freqüents. ¿Direm que *bajoc* resulta d'un encreuament de *bajà* amb *badoc*? Llavors la in-

versemblança rau en el fet que *badoc* és un mot català i un poc occità, però estrany a Itàlia, al Bearn i al mossàrab murcià, que són precisament les zones importants, que ens dissuadien de creure que el tipus *bajoc*, -oca sigui catalanisme.

En definitiva potser té raó Alessio (tot i la protesta de Pezard, *Rom.* LXXIII, 522) en posar-lo audaçment en relació amb el nom dels BODIÓCASSES gals, que en alguns textos tardans de l'Antiguitat apareix reduït a BADIOCAS, -CAE, com a nom de la ciutat normanda de Bayeux, entorn de la qual habitava aquella tribu galla. Però, és clar, a condició que ho retoquem en aquesta forma: BAJANUS, com a terme aplicat a persones grosseres i a llegums sense substància, era un nom del llatí familiar tardà ben adequat per a caure en l'esfera d'influències jargonesques, i res més propi dels jargons que el «floreig-verbal»: BAJANUS seria, doncs, en part, del llatí vulgar, canviat en BAJOCU per una identificació humorística amb el nom d'aquella ciutat molt coneguda: és clar que *bajoca* postula -OCCA i no pas -OCA, però fins a això sí que podia arribar l'acció del sufix poc freqüent -occu de *badoc*, *bisaroca*, *miloca* i anàlegs; entrat en aquesta forma en la correntia del llatí vulgar no és estrany que emergeixi avui, en forma més o menys truncada, entorn de la costa del Mare nostrum i en els vessants pirinencs de llevant i del centre, que és la zona de més densitat en l'ús de *badoc*.

Resten una sèrie de formes més o menys discrepants, i en part potser merament paronímiques. A Tàrbena (Marina de Callosa), municipi conservador a tot serho, trobem un nom de partida *Bijauca*, de significat naturalment incert, però la forma consonàntica del mot és tan ferma i característica, que és forta la sospita que fos un nom de partida mossàrab relacionat amb el murc. *bayoco*: llavors el diftong *au* hauria de ser una ultracorrecció mossarabitzant; un altre mossarabisme tenim en el mot *buğğūğ* «baburrus» (*RMa.*), que hom ha volgut relacionar amb el cat. *boig*, però més aviat em sembla susceptible d'identificació amb *bajoc* i el murc. *bayoco*: la terminació potser sí que és deguda a la influència de *boig* o del cast. *chocho*, pasat que es tracti d'una mera assimilació fonètica: serà una d'aquestes dues últimes coses i no forma acatalanada en mossàrab, car el mateix mot degué estendre's fins al mossàrab de Portugal: a Sta. Margarida de Beira *bajoujo* «pouco inteligente, ingênuo, quasi imbecil» (*RLR* II, 245), que com a verb s'estén fins al portuguès popular *bajo(u)jar* (C. Michaëlis, *RLus.* III, 133, ho combina inadmissiblement amb BAJULARE 'passar una criatura').

Una altra forma de mossàrab seria, si hem de fer cas de la seva aparició en el *Vocabulista* («RMartí»), *bāqillā* «faba», car la terminació en -illa és impossible estructuralment en àrab (*RMa.*, 381, no en el 157b); però també la combinació *qi* sembla incompatible amb un mot romànic heretat del mossàrab; potser serà un mot de la llatinitat africana i provinent de *FABICELLA a través del bereber, base d'on vaig derivar el cast. *habichuela* (passant per *favichela*, en el